

Prikaz

Media, Conflict and Terrorism: Challenges of the Media in Conflict Prevention, Conflict Resolution and Post-Conflict Rehabilitation

Compiled and edited by Grit Schmalish and dr. Klaus Kruger

Publications of the DSE Development Policy Forum, Berlin, 2002, str. 126

“Moramo biti bar toliko poštteni i kazati da u svim ratovima, (a i u ovom ratu protiv terorizma, op.a.) istina prva strada. I ne smijemo biti tako arogantni i reći da se to događa samo u ne-zapadnim zemljama. Američki ministar obrane javno je proglasio talibane nepopravljivim lažljivcima. Istina jest da je u Afganistanu bilo niz pretjerivanja i netočnosti, ali jednako je tako istina da je Pentagon uveo svoju cenzuru. Sjedio sam ponekad u Islamabadu s dužnosnicima UN-a koje su njihovi šefovi iz New Yorka pitali zašto spominju osvetu među Afganistancima i zašto se u izjavama za javnost usmjeruju na stradanja civilnog stanovništva. To je bio tipičan pritisak Washingtona na UN.” Tako u uvodnom slovu govori vanjsko politički dopisnik BBC-a, *Lyse Doucet*. O tome da svaka strana – zapadna ili ne-zapadna- pokušava svoju istinu proglasiti jedinom, nije neka posebnost. Ratni sukobi s kraja 20. stoljeća na prostoru bivše Jugoslavije uvjerila su nas u to. Međutim, važno je da se neprestano kritički preispituje licemjernost i veza medija s politikom. “Prije i iznad svega”, piše pak *Uschi Eid*, njemački državni tajnik Ministarstva za gospodarski razvoj i suradnju, “mediji imaju obvezu pošteno izvještavati s različitih kriznih i ratnih područja u svijetu, ne pridonoseći pritom ksenofobičnosti, nego međusobnom razumijevanju pripadnika različitih vjera i naroda razumijevanja”.

Taj stav mogao bi biti označen općim mjestom ove knjižice koja sadrži desetak zapaženijih izlaganja na konferenciji održanoj, 7. i 8. svibnja 2002. u Bonnu gdje se, pod pokroviteljstvom DSE Foruma (Development Policy Forum of the German Foundation for Internal Development), Sveučilišta za mir UN-a i Deutsche Weelea, našla ugledna svjetska skupina novinara, medijskih stručnjaka i diplomata, raspravljajući o kontroverzama o ulozi medija u borbi protiv terorizma i izvještavanju s kriznih područja. Stavovi političara i novinara, jasno, nisu jednaka! Među priložima koji su odabrani izdvajamo onaj autora *Abdulaziza Almahmouda*, glavnog urednika Arapske televizije Al-Jazeera, koji do u detalje objašnjava namjerne pogreške koje su svjetski poznati novinari CNN-a učinili pristrano izvještavajući o “ratu protiv terorizma” od 11. rujna 2001. do rata u Afganistanu.

Sljedeće krizno žarište – stalno pod okom svjetskih medija recentna su događanja između Izraela i Palestinaca. Palestinski pogled na ulogu medija u borbi protiv terorizma pokušao je dati političar i stalni predstavnik pa-

lestinske delegacije u Njemačkoj *Abdallah Frangi*. To je bio, na žalost, samo pokušaj, jer je njegov cijeli prilog posvećen "zapadnoj medijskoj propagandi u korist Izraela" i predstavlja politički govor, a najmanje kritički prikaz mjesta medija u izvještavanju o sukobu na Bliskom istoku. Drugačiji pristup, međutim, imao je glavni direktor Izraelske televizije *David Witzthum*, koji daje iscrpnu analizu višedimenzionalnosti dugogodišnjih sukoba između Palestinaca i Izraela, ističući da «mediji obiju strana, manipuliraju, pretjeruju, koriste zbivanja kao nešto jako zanimljivo i vrijedno, odnosno – da su za obje strane krvavi događaji "vrijednosti vijesti" kojima započinju glavne informativne emisije. Najveći problem, prema *Witzthumu*, javlja se onda kad novinari slobodno dodaju dramaturške elemente u svoje izvještaje o ranjenima i stradalima u bombaškim napadima, i tako pridonose demonizaciji i produblivanju jaza između "njih, terorista, životinja, nazadnih i ne-civiliziranih Palestinaca' i nas Izraelaca."

Stjepan Malović, direktor Međunarodnog centra za obrazovanje novinara u Opatiji i nastavnik Sveučilišta u Zagrebu, piše o "sporom i bolnom procesu koji prati pomirenje i izgrađivanje mostova između Hrvatske i Jugoslavije", i posebno uloge novinara u tom procesu. Nakon izbora u siječnju 2000. godine taj je proces intenziviran, ali oprost i pomirenje idu sporo. Uloga medija u tome je snažna, ali Malović postavlja opravdano pitanje: je li moguće da širenje povjerenja naprave isti oni mediji koji su, početkom devedesetih, pridonijeli sijanju govora mržnje, laži i nesnošljivosti.

Direktor informativne službe i novinstva NATO-a, *Jaime Shea* – čovjek koji je postao planetarno poznat u vrijeme NATO-vih napada na Jugoslaviju, svojim svakodnevnim pojavljivanjem na TV brifirajući novinara u Bruxellesu o uspjesima NATO-a protiv Miloševićeva režima – ne piše o svojoj ulozi glasnogovornika (za očekivati bi bilo da je da s četiri godine odmaka tomu dao i dozu samokritičnosti!), nego se usredotočuje na problem zatvorenosti srpskih medija koji su trebali prenositi – a nisu – izvještaje o akcijama NATO-a, i brifinge iz njegova sjedišta. "Za razliku od srpskih medija koji su ignorirali svjetske čelnike", kaže *Shea*, "Miloševićeva glasnogovornika svjetske TV prenosile su i po tri puta dnevno!"

Saša Mirković, izvršni urednik RTV 92 – najpoznatije neovisne radio i TV produkcijske grupe iz Srbije – je istaknuo da "mediji u slučajevima rata i konflikta lako mogu dobiti potporu publike ako promiču govor mržnje" i da mediji nisu "usamljeni entiteti operirani od osjećaja te da nerijetko dijele osjećaje svoje publike." Međutim, on ističe da u konfliktnim situacijama mediji moraju znati kako će "plasirati kritiku koja ne smije biti ofenzivna, nego točna, ne općenita i selekcionirana nego uravnoteženo raspršena na sve interesne i političke grupe koje su u igri." I Mirković, kao i Malović, smatra da u procesu pomirbe Srbije sa susjedima značajnu ulogu imaju mediji i novinari koji najvećim dijelom trebaju proći dodatno obrazovanje da bi uspješno pridonijeli tom procesu.

Media, Conflict and Terrorism, u svakom slučaju je dobar prilog raspravama o ulozi medija u konfliktnim situacijama, u ratnim sukobima i u borbi protiv terorizma, osobito danas kad se nanovo problematizira sintagma "borba protiv terorizma" u vrijeme američkih priprema za intervenciju u Iraku. Upečatljive priloge toj složenoj temi, dali suiskusni novinari, ali svakako ne političari i glasnogovornici.

Gordana Vilović